

El calendari de l'Imperi Universal Català: 1519-2019

Autor: Jordi Bilbeny

Data de publicació: 09-01-2019

1519-2019. De l'Imperi Universal Català amb capital a Barcelona a la restauració de la nostra memòria col·lectiva, 5 segles després, amb l'ajut del coneixement i el final de l'autoodi. Un calendari per celebrar els 500 anys de la proclamació de Carles I com a Emperador del Sacre Imperi Romano-Germànic a Barcelona.

Tots sabem que quan es parla de la Corona d'Aragó o d'Aragó o, fins i tot, del comtat de Barcelona, molt sovint –per no dir gairebé sempre– estem parlant de Catalunya. No de la Catalunya autonòmica actual –de les quatre províncies espanyoles–, sinó de l'Estat Català d'abans del 1714. Un Estat que no se circumscribia únicament a la Nació Catalana ni als països de llengua catalana, com avui dia comprenem si podem planejar una mica més amunt de les boires del pensament únic, tan constitucionalista com reduccionista. La Catalunya medieval i moderna era formada per diversos regnes o estats (amb lleis, llengua i moneda pròpies), independents els uns dels altres, però cenyits a la figura del monarca i al seu consell d'Estat. Era una Catalunya organitzada també en virregnats, audiències virregnals i virreis que, a mesura que s'expandia pel món, hi anava transportant aquesta manera federal d'organització política, que no va existir mai ni a Castella, ni a França, ni a Portugal, ni a Anglaterra, però sí en canvi a Espanya, Itàlia i, evidentment, a Amèrica.

Per això, quan parlem de la grandesa de l'Espanya dels Reis Catòlics, d'aquella Espanya que, de vegades, algú ha volgut caricaturitzar parlant de «regnes de taifes», però sense deixar de glossar la seva extrema importància en l'esdevenir polític i cultural del món, sempre parlem de l'Espanya catalana o d'una Espanya pensada, organitzada, construïda i governada per catalans. Car, si Castella era al·lèrgica a la diversitat i al·lèrgica al federalisme, l'Espanya federal no va poder ser mai castellana. Tant als temps dels Reis Catòlics com als temps de Carles I.

I això ens porta de ple a l'Espanya imperial, que també va ser federal, i, com reconeixen una bona colla d'entesos en la matèria, també va seguir, tant a nivell europeu com mediterrani, la mateixa política diplomàtica i expansionista de

Catalunya. L'imperi hispànic, per tant, no va ser altra cosa que l'imperi medieval català amb l'afegit de Castella, primer, i, després, amb les possessions europees que l'herència carolina hi aportaria. Les naus catalanes, la infanteria catalana, l'enginyeria militar catalana, la cartografia catalana, la diplomàcia catalana, els papes catalans, les banderes catalanes, la moneda catalana van acabar sent alhora les naus, els homes, els papes, la ciència, la moneda, les banderes, les gestes hispanes. Sí: hispanes. No pas castellanes.

Aquest és un punt capital a l'hora d'entendre el que som i el que hem estat i, majorment, a l'hora de capir com se'ns ha esborrat de la història amb el somriure als llavis dels nostres dirigents intel·lectuals i polítics, tan preocupats sempre per conservar la seva posició dins de l'ordre establert, més que no pas per denunciar aquest genocidi cultural i aquest historicidi.

Deia que, sota cap concepte, no s'ha de confondre l'imperi espanyol amb un totalment inexistent imperi castellà, que ni tan sols es va poder incorporar les Índies, que van quedar des d'un primer moment sotmeses a la monarquia, ara catalana, suàra espanyola. I que per aquesta mateixa raó, les Índies, talment com s'esdevenia a qualsevol altre estat català, es van convertir en un virregnat, amb un virrei al capdavant, amb la seva pròpia audiència virregnal. Cosa que explicaria per què Carles I feia encunyar moneda amb la llegenda de rei «Indiarum et Hispaniarum». Com si les Índies tinguessin consubstancialitat política pròpia i no depenguessin de cap regne peninsular. Cosa que implicaria una filosofia política, com deia, cent per cent catalana.

Doncs, bé: massa sovint s'ha parlat que a l'època imperial carolina, Catalunya va quedar a l'ombra, al marge o a la perifèria de l'Imperi. I això, és materialment impossible, llevat que ens creguem a cegues i sense cap mena de sentit crític, les cròniques i els documents manipulats per la censura d'estat. Car si la política imperial carolina no fa res més que continuar la política imperial catalana, és que en va ser una nítida i evident perllongació. Que Carles vingués a Espanya a prendre possessió dels seus nous reialmes només després de la mort del rei Ferran i no pas de la mort d'Isabel, ja ens hauria de cridar l'atenció. Però que quan va venir, si tenim present que ho va fer per Villajoiosa i no pas per Villaviciosa, no posés els peus a Castella i, en canvi, passés quasi dos anys entre València, Aragó i Catalunya, ja hauria de fer-nos pensar molt més. La resta va venir tota sola: des de Barcelona es van dur a terme les negociacions perquè fos proclamat Emperador i a Barcelona en va rebre la nova. A Barcelona va celebrar el Capítol del Toisó d'Or i des de Barcelona es va preparar l'armada que circumnavegaria el món. A Barcelona es va atorgar, a més a més, el títol de Marquès de la Vall de Oaxaca a En Cortès i es van dilucidar temes de diversa índole jurídica referents tant al seu marquesat com a l'organització administrativa de Mèxic, mentre es va planificar una part més que rellevant de la nova colonització i evangelització del Nou Món. I, així mateix, entre Barcelona i Molins de Rei el Pare Cases s'encarregava d'obtenir noves lleis per a la protecció dels indígenes.

Aquell 1519 Barcelona es va convertir, de fet i de dret, en la capital universal d'aquella gran monarquia i d'aquell més vast imperi. Els acadèmics no ho han negat mai, si bé acoten la transcendència dels esdeveniments, apuntant que aquesta capitalitat tan sols es va reduir a un any, a uns moments efímers, com si tot fos fruit de l'atzar i d'un incompreensible malentès. I no. No va ser així. Barcelona i València, València i Barcelona van continuar sent les capitals puixants d'aquell imperi. Encara que les cròniques adulterades hagin volgut distorsionar els fets, esborrar-los o situar-ne una gran part a Castella, hi ha prou traces, indicis i proves que em permeten afirmar que el centre, el motor i la força d'aquell imperi va raure quasi exclusivament a Catalunya. I aquest calendari mira una mica –en la mesura que un calendari pot ser útil– d'ajudar-nos a comprendre els fets molt millor i a restaurar el protagonisme usurpat als catalans en aquells moment precisos.

En Pep Mayolas és l'autor dels textos que, mes a mes, ens aniran acompanyant. I ell i jo mateix hem consensuat les imatges que expressen amb més contundència la certesa que Carles I va ser, en tant que rei dels catalans, senyor de les Espanyes i de les Índies, i que Catalunya no va estar mai relegada a cap rebost ni dormia a la palla mentre les seves fronteres, la seva llengua, les seves naus, els seus soldats, els seus clergues, la seva filosofia, la seva moneda, el seu comerç, les seves banderes, les seves institucions, la seva ciència, el seu art, la seva cuina i la seva gent s'expandien per l'univers sencer.

Jordi Bilbeny

Nota: cliqueu damunt del banner superior esquerre